

Kostråd blandar ihop hälsa och politik

Torsdagen den 28 november, mellan 22:00 och 22:30, sände SVT 2 programmet ”30 minuter”, där landsbygdsministern blev utfrågad. Avsnittet går att se på SVT Play. En del av intervjun ägnades åt vad Livsmedelsverket säger om svenskarnas konsumtion av kött.

I slutet av augusti kom Livsmedelsverket med ett förslag till nya kostrekommendationer, utarbetat tillsammans med motsvarande institutioner i de andra nordiska länderna. Verket tycker att vi ska äta en mindre mängd rött kött. Man menar att hälsoläget skulle förbättras om vi åt högst 350 gram i veckan per person, att jämföra med det hittillsvarande rådet om 500 gram. Livsmedelsverket uppger att om vi åt mindre rött kött och charkprodukter skulle 800 färre svenskar dö per år. Det gäller framför allt tjocktarms- och ändtarmscancer.

MATVANOR INTE ÖVERORDNADE

Dessutom uppges att en mindre köttkonsumtion skulle innebära mindre produktion, vilket vore bra för klimatet. Det är anmärkningsvärt att ett statligt verk, som ska vara objektivt, vetenskapligt och opolitiskt tar ställning i en politiskt varm fråga. Om råd beträffande människors hälsa blandas ihop med miljö och klimat, blir det ju inte hälsoråd utan politiska ställningstaganden. Då kunde ju verket också beakta andra aspekter, såsom människors psykiska välbefinnande, civilförsvaret, svenska traditioner, landsbygdens överlevnad och inte minst landets livsmedelsberedskap.

Intervjuaren frågade vad statsrådet tycker om Livsmedelsverkets rekommendationer, särskilt som detta ju ligger inom ministerns fögderi. Ministern svarade att Livsmedelsverket har ”värderat miljö väldigt, väldigt, väldigt högt”. Lika kloka svar gav ministern på frågan om hur regeringen ska reducera medborgarnas köttkonsumtion. Ministern konstaterade att frågan om medborgarnas matvanor inte är överordnat alla andra samhällsfrågor.

SKADLIGT FÖR SAMHÄLLET

En regering ansvarar för hela samhällets utveckling. Ministern förklarade att i dessa tider av yttre hot måste vi ha en livsmedelsberedskap. Den svenska produktionen ska helst kunna räckas för att försörja medborgarna om krisen och kriget kommer. Om politikerna i detta läge agerar för att minska köttkonsumtionen, vore detta skadligt för samhället i stort.

Om Livsmedelsverkets råd skulle omsättas i praktisk handling, måste vi ge upp den valfrihet som kännetecknar

en marknadsekonomi. Det betonade ministern. Om verkets ambition skulle realiseras, skulle vi kanske få inspektörer som rotar i våra kylskåp, razzior på restauranger eller ransoneringskort.

FOLKHÄLSA OCH EXISTENTIELLA FRÅGOR

Frågan om köttkonsumtionens påverkan på sjukdomar och dödsfall lider av ett förenklat orsak-verkan-samband. Det är uppenbart att det finns en mångfald faktorer bakom en specifik händelse. Det är inte bara köttkonsumtionen som orsakar vissa sjukdomar utan dessa beror på personens övriga konsumtion och livssituation, och inte minst den kroppsliga konstitutionen. Alla konsumenter som äter rött kött kommer inte att avlida av cancer.

Det är inte självklart att människor blir mer olyckliga av att drabbas av i tjocktarms- och ändtarmscancer än de blir av andra livsfarliga sjukdomar. Och samhället har nog inte som mål att människor ska ha så lång livslängd som möjligt. Alla människor är nog inte beredda till stora uppoffringar för att leva ytterligare ett år eller några månader. Kanske är det så att folk hellre vill njuta av livet så länge det varar. Detta är en existentiell fråga och har inget givet svar.

UPP TILL VAR OCH EN

Det svenska samhället är en demokrati och ekonomin styrs av marknadskrafter, liksom i våra grannländer och hos våra handelspartners. Då är det illa om politiker inför regler som ska styra vår konsumtion och som är på kollisionskurs med marknadsekonomi. I ett liberalt samhälle ska det råda valfrihet. ”Det ska vara upp till var och en”, sa ministern.

Eftersom även folk som saknar kunskap om lantbruk tittar på detta TV-program var det bra att ministern förklarade vilken betydelse animalieproduktionen har för det svenska samhället. Vi har mycket mark för odling av den vall som ger foder till djuren, och den marken kan ofta inte användas till någon annan produktion. Även spannmålsproduktionen skulle lida, eftersom en del av djurens foder bygger på cerealier.

Här i julmånaden önskar er krönikör en god jul till alla läsare. Må ni njuta av det goda julbordet med skinka, revbensspjäll, köttbullar och korv, allt från svenska gårdar!

JERKER NILSSON
INSTITUTIONEN FÖR EKONOMI
SLU UPPSALA

